

FÅGLAR

I ÖSTRA
SMÅLAND

nr 1/22

Innehåll 1/2022

Ledare: Åke Nilsson

Storar och sånglärkor finns snart året om 1

Uppsats:

Åke Nilsson: Backsvala - en art som minskar kraftigt i östra Småland 2

Övrigt:

ÖSOF håller årsmöte söndagen den 10 april 13

Taxonomikommittén inom Birdlife Sverige har uppdaterat listan för västpalearktis (VP7) 14

Åke Nilsson: Vinterfåglar Inpå Knuten 2022 gick i mildvädrets tecken. 16

Gissa fågeln! 21

Framsida: Backsvala

Foto: Simon Carrington

Baksida: Stjärtnesar

Foto: Åke Nilsson

Fåglar i östra Småland

årg 34 * 2022

Utgiven av Östra Smålands Ornitologiska Förening (ÖSOF)

Redaktör och ansvarig utgivare:

Ansvarig för adressändringar

Åke Nilsson, Stenåldersvägen 26, 572 40

Oskarshamn, tel. 0704614938.

e-post: nilsson.ake@hotmail.com

Tidskriften utkommer med tre nummer per år. Två av numren är helt digitala. Medlemmar i SOF (Sveriges Ornitologiska Förening, Birdlife Sverige) bosatta i östra Småland, är automatiskt anslutna till ÖSOF. För att erhålla tidskriften betalas kr 150:- på bankgiro **5174-0983**. Medlem som inte är Birdlife-ansluten kan bli medlem och få tidskriften genom att betala 150 kr. Medlemmar utanför Sverige betalar 250 kr. Prenumerationspriset för bibliotek och institutioner är 150 kr.

ÖSOF är en regionalförening till Birdlife Sverige. Föreningens syfte är att främja utforskandet och skyddet av fågelfaunan inom fastlandsdelen av Kalmar län.

ÖSOF:s styrelse:

Ordförande: Åke Nilsson

Kassör: Lars-Olof Eriksson, Spannlandsgatan 4D, 703 46 Örebro, tel. 0768420792

Övriga styrelseledamöter: Ulf Edberg Nybro, Torgny Berntsson Emmaboda, Jan Ottosson Kalmar, Jan Karlsson Hultsfred, Jan Brenander Oskarshamn, Magnus Lanner vice ordf, Västervik, Larsgunnar Nilsson Västervik.

Regionala rapportkommittén (Rrk)

Rapportmottagare: Calle Ljungberg, Södra Långg. 27A, 570 82 Målilla, 070-660 33 93

Övriga ledamöter: Christer Håkansson, Leon Axelsson Widén, Hans Bohlin, Åke Nilsson, Henric Jennersjö, Peter Sieurin och Mathias Näslund.

Hemsida:

<http://www.birdlife.se/start-1.0.5493.1/>

Ledare

Starar och sånglärkor finns snart året om...

Enligt Copernicus klimattjänst blev 2021 globalt sett det femte varmaste året sedan temperaturen började mätas, de sju senaste åren är också de varmaste. Koncentrationen av metan och koldioxid slog nya rekord under 2021. Temperaturökningen är drygt dubbelt så stor i Sverige som den globala ökningen. Det innebär ungefär 1,7⁰C. Enligt SMHI har temperaturen stigit mest i norra och östra Sverige. I södra Sverige har ökningen varit som störst under våren. Allt detta gör att det som vi tidigare upplevde som vårfåglar i mars är här nu redan i februari eller rentav är kvar in i januari.

Vi pratar om datumflyttare och väderflyttare. Generellt kan man säga att väderflyttare är fåglar som övervintrar i södra Europa medan datumflyttare är tropikflyttare. Om man tar en art som sädesärla är medeldatumet för östra Småland den 21 mars under perioden 2008-2016. Enligt Artdatabanken kommer våra tropikflyttare en vecka tidigare i dag jämfört med 1980-talet. Den här snabba förändringen har våra fåglar svårt att hinna med. Detta kan få stora konsekvenser när det gäller födotillgång och häckningsresultat. En stor del av all data baseras på inrapporteringen via Artportalen. Uppmaningen är därför återigen att rapportera även vanliga arter inte minst när man ser den första eller sista för året.

Enligt *Övervakning av populationsutveckling 2020* har hela 33 arter/underarter trender med den största statistiska säkerheten 2011-2020. De arter som minskat mest är grönfink, talltita, grönbena, björktrast, gulspurv, järnspurv, taltrast, sydlig lövsångare och svarthätta. De tio arter/underarter som ökat mest är sydlig gransångare, steglits, gärdsmyg, gråhäger, storskrake, dalripa, nordlig gransångare, grågås, ängspiplärka och sångsvan.

Många av ÖSOF:s medlemmar jobbar med inventeringar av olika slag, inte minst populationsutvecklingar. ÖSOF är också mycket aktiv för att stärka skyddet för våra fåglar genom olika remissförfaranden. Detta är dock ingen enkel uppgift utan det kräver mycket tid och engagemang. ÖSOF:s styrelse har lämnat in en motion till Birdlifes Riksstämma 23-24 april kring en ökad satsning kring stöd för skogsfrågor. ÖSOF yrkar på att Birdlife inrättar en tjänst som sakkunnig för skogliga frågor.

Om du också vill att våra fåglar i östra Småland ska få en framtid där deras häckningsmiljö finns kvar och förhoppningsvis blir bättre - stötta då vår förening med att betala in ditt medlemskap för 2022.

Åke Nilsson, ordf. för ÖSOF

Backsvala – en art som minskar kraftigt i östra Småland

Backsvalan har återigen inventerats i östra Småland. De båda andra gångerna var 1989 och 2003. Vid den första inventeringen uppskattade antalet häckande par till ca 1900 och vid den andra till 792 par. Det är mer än en halvering på 14 år. Enligt rapporteringen på Artportalen för 2021 uppskattas antalet par till i östra Smålands verksamhetsområde till 70-80. Nu behövs en satsning på att hjälpa backsvalorna.

Text: Åke Nilsson

Historik

Backsvalan (*Riparia riparia*) har fått sitt latinska namn av ripa som betyder flodstrand (Holmström, Henrici, Rosenberg & Söderberg 1944). Den är spridd i stora delar av världen. I Sverige förekommer den mer eller mindre i

hela landet (Svensson, Svensson & Tjernberg 1999).

Koskimies (1993) uppskattade antalet häckande par i Sverige till 100 000 - 250 000. Asbirk m.fl (1997) beräknade antalet par till 100 000 - 200.000. Riksinventeringen från 2003 gav helt andra

Backsvala saknas numera som häckfågel i flera av kommunerna i östra Småland.

Foto: Åke Nilsson

siffror än tidigare uppskattningar. Enligt Bengtsson (2004) fanns det 62 000 – 74 000 par i Sverige (Ottosson m.fl. 2012).

Artdatabanken (2022) skriver om inventeringen 2003: *Riksinventeringen visade att genomsnittskolonin är ganska liten, ofta endast bestående av några tiotal par. Riktigt stora kolonier på flera hundra par är numera ganska få. Störst under riksinventeringsåret var kolonin vid Klevabadet på Öland med 1189 par. Därefter följde Svärtinge utanför Norrköping med 940 par, Brobacka vid Alingsås 648 par, ön Ven i Öresund 600 par samt Finja vid Hässleholm 520 par. För Norrlands del hittades endast ett fåtal kolonier överstigande etthundra par. I särklass störst var kolonin i en älvbrink i Övertorneå kommun med 483 par/bohål.*

I Fåglarna i Sverige (Ottosson m.fl. 2012) uppskattas antalet par till 56 000. Enligt den senaste uppgiften, d.v.s. före riksinventeringen 2020/21, fanns det 26 000 par 2018 (Sveriges fåglar 2021) . Detta innebär att antalet par har minskat med ca 2/3-delar mellan 2003 och 2018. Den här minskningen kan ställas mot beskrivningen i Erik Rosenbergs bok Fåglar i Sverige från 1953 där han skriver: *Vid lämpliga vassjöar söderut i landet ser man i månadens (augusti) slut myriader backsvalor, som om kvällarna gå till ro bland vassrören och om morgnarna stiga upp strax före soluppgången för att högt uppe ta emot de första strålar- na och sedan slå ned i sävruggarna*

som bisvärmar för att ordentligt sola sig en stund.

Bertil Hanström (1944), professor och föreståndare på Lunds universitets zoologiska institution, skriver följande:

I min hembygd, Kalmartrakten, var backsvalan inte vanlig, ja hon visade sig i själva verket så sällan, att vi räknade henne till de rara fåglarna. Från Stensö skärgård söder om Kalmar, där hon häckade till sekelskiftet, försvann hon, innan jag blev gammal nog att stifta hennes bekantskap...

Holmström, Henrici, Rosenberg och Söderberg (1944)

Backsvalan behöver hjälp med att skydda sina bohål och skapa nya.

Rosenberg skriver i sin bok: Till färgen är hon på ryggsidan enkelt brungrå.

I Artdatabanken (2022) klassas backsvala som sårbar (VU). *”En fortsatt kraftig minskning de senaste 12 åren (tre generationer) medför nu att den uppfyller kriterierna för VU. Antalet reproduktiva individer överstiger gränsvärdet för rödlistning”*. 2015 var backsvalan klassad som nära hotad (NT) (Artdatabanken 2022).

Häckningsbiologi

Backsvalan häckar kolonivis i mo eller finsand. I södra Sverige beräknas 90% av kolonierna ligga i grustag. I norr beräknas 90% av beståndet häcka i na-

turliga brinkar. De kan även häcka i spånhögar, jordhögar, torvvallar till och med stenmurar m.m (Svensson, Svensson & Tjernberg 1999).

Backsvalorna kommer i början på maj tillbaka till Sverige från tropiska Västafrika. Artdatabanken (2022) skriver följande: Hanen gräver ut en bogång, som oftast är 6–7 dm lång. Kullen omfattar 5–6 ägg och läggs i slutet av maj i Skåne, i mitten av juni i Norrland. I sydligaste Sverige läggs en andrakull från början av juli. Ungarna föds upp på i första hand bladlöss, flera arter flugor samt spindlar.

1K backsvala i Kalmar 2020. Foto: Simon Carrington

Förekomst i östra Småland

För att få en så heltäckande bild från inventeringarna som gjorts i ÖSOF:s regi sedan tidigare lyfts resultaten och kommentarerna från inventeringarna 1989 och 2003 in här. Grunden till sammanställningen från 1989 och 2003 är hämtad från Larsson 2004 (Fåglar i östra Småland 2/2004) och Sieurin

1990 (Fåglar i östra Småland 2/1990).

Torsås kommun

2020 och 2021: Ingen konstaterad häckning

2003 fanns det 3-4 par Appleryd, Brömsebro. Grustäkt, som ägaren är mån om att få vara brant och gynna svalorna.

1989: Ingen rapporterad häckning.

Bopplatsen i Torpdammen, Mönsterås kommun. Foto: Åke Nilsson

Kommentar

Torsås har som flera andra kommuner i östra Småland tappat backsvalan som häckfågel. Torsås kommun är den kommun som hyser minst antal täkter (Sieurin 1990). Här behövs hjälp med nya bohål.

Emmaboda kommun

2020 och 2021: Ingen häckning rapporterad

Ingen känd häckning 2003.

1989: Häckning på tre lokaler med totalt 70 par; 20 par Bodaskog (grustäkt), 30 par Emmaboda Betong AB (jordtäkt) samt 20 par Fiddekulla, Vissefjärda (spånhög).

Kommentar

Backsvalan saknas numera som häckfågel i kommunen.

Nybro kommun

2020 och 2021: 2021 sågs 2 ex och sju bohål i samma jordhög. 2020 fanns det 1 ex. vid bohål i en jordhög vid Nybro smide.

Ingen känd häckning 2003.

1989: Häckning på tre lokaler med ca 150 par; 15 par Bäckebo (grustäkt), 100-110 par Kristvallabrunn (grustäkt) samt 30 par Källeback (grustäkt). Dessutom noterades övergivna bohål på två lokaler – Gårdstad (12 bohål) resp. Skogsdal (20 bohål).

Backsvalan är snart en raritet i östra Småland eller som Artdatabanken klassificerar den, VU (vulnerable), sårbar. Foto: Simon Carrington

Kommentar

Populationsutvecklingen är likartad med grannkommunen Emmaboda – de fåtal kolonier som funnits under senare decennier är numera helt borta. Nerlagda grustäkter är förmodligen svaret.

Kalmar kommun

2020 och 2021: 2021: 50-60 par vid Perstorpsvägen (Rifa industriområde), 1 ex och 1 bohål Södra Kanalgatan, 20 ex med 10 bohål i jordhög Hossmo gård, 15 ex med 30 bohål i grustag i Igersdela. För 2021 är det svårt att uppskatta på grund av osäkerheten på Perstorpsvägen. Det skulle kunna röra sig

om 70-80 par.

2020 60 ex. minst och 112 bohål Guld-fågeln arena, 40 ex. och 39 bohål Flyg-platsvägen i jordhög. 4 ex. i stensättning på Södra Kanalgatan, 20 ex med 30 bohål strandbrink (längst ut på Kvarnholmen, Östra Vallg. intill Katt-rumpan). 30 ex bobygge i strandbrink vid rondellen på Ängöleden (Varvsgatan) Eventuell häckning vid Kalmar reningsverk stora dammarna med 25 ex. 1 juli. För 2020 kan man räkna med 75-80 par, men skulle kunna vara betydligt fler.

2003: 50 par Skanska, Rockneby, 6 par Källstorp, Ljungbyåsen, 2 par

Öbbestorp, Ljungbyåsen, 20 par Råbymåla, Ljungbyholm, 60 par Igersdela, Ljungbyholm, 150 par Vassmolösa samt 15 par Robacken, Nybroåsen. Samtliga häckningar i grustäcker, men däremot föreligger inga uppgifter om inaktiva bohål.

1989: Totalt noterades ca 600 häckande par fördelade på 16 olika lokaler. Majoriteten var kolonier i grustäcker placerade längs rullstensåsar. De största kolonierna hyste ca 150 resp. ca 145 par.

Kommentar

Kalmar är den kommun som under senare decennier hyst flest häckande par med backsvalor. En av orsakerna kan vara att rullstensåsarna har lämpligt material att bygga bon i, nämligen finare material än i åsarna längre norrut i länet (Sieurin 1990). Minskningen är dramatisk från 600 par 1989 till 25 par 2021.

Mönsterås kommun

2020 och 2021: Upp till 10 par 2021, men max 2 par häckade vid Torpdammen 2020 och Ingen konstaterad/rapporterad häckning för 2003.

1989: 23 par (55 bohål) Strömsrum, Ålem (grustäkt) samt 19 par (62 bohål) Gunnerås, Kåremoåsen (grustäkt).

Kommentar

Även i Mönsterås kommun har arten minskat drastiskt. I inventeringarna 2020 och 2021 finns bara backsvalan kvar i sandhögen mitt i bevattningsdammen (Torp-dammen). Om det ska fortsätta häcka backsvalor behövs åtgärder - se tipsen i slutet på uppsatsen.

Oskarshamns kommun

2020 och 2021: Ingen konstaterad häckning.

2003: 3 par (5 bohål) Forshult, 4 par (4 bohål) Åshult, samt 6 par Köksmåla, Fårbo. Samtliga häckningar har skett i grustäcker.

1989: 40 par Blommendal (grustäkt), 25 par Högfors (grustäkt), 32 par Bockara (grustäkt) samt 25 par Köksmåla, Fårbo (grustäkt).

Kommentar

Backsvalan har försvunnit som häckfågel 2020 och 2021. 1989 noterades totalt 122 par fördelade på fyra lokaler, medan inventeringen 2003 slutade på sammanlagt 13 par fördelade på tre lokaler. Flera presumtiva häckningslokaler, f.d. täkter, har lagts igen. Här behövs kraftfulla åtgärder för att åter skapa häckningsplatser.

Högsby kommun

2020 och 2021: Ingen häckning rapporterad.

2003 fanns det 25 par (75 bohål) Slätthult, Ruda och 3 par (3 bohål) Brusemåla, Högsby. Båda kolonierna fanns i grustäcker.

1989: Totalt noterades 305 par fördelade på sex lokaler. Den största kolonin, 150 par, fanns i Slätthult, där det endast noterades 25 par 2003.

Kommentar

Även Högsby kommun saknar numera backsvalan som häckfågel. Det finns gynnsamma häckningsbetingelser i

Ringmärkning av backsvala. Foto: Åke Nilsson

rullstensåsar som löper genom kommunen (Larsson 1990).

Hultsfreds kommun

2020 och 2021: Inga rapporterade häckningar.

2003: 1 par Årena, Målilla, 100 par Rosenvik, Mörlunda samt 50 par Silverdalen – samtliga i grustäcker.

1989: Inventeringen resulterade i 100-120 par fördelade på 12 kolonier, samtliga i grustäcker.

Kommentar

Hultsfreds kommun rättar in sig i ledet

som många andra kommuner i östra Småland d.v.s. ingen konstaterad häckning. Det innebär en kraftig tillbakagång inom kommunen. Historiskt sett finns det potential för flera kolonier.

Vimmerby kommun

2020 och 2021: Ingen konstaterad häckning.

2003: 2 par (4 bohål) Hägersta, Frödinge, 11 par (21 bohål) Stålhem, Frödinge, 80 par (105 bohål) Fågelhem, 53 par (112 bohål) Korka samt 85 par (90 bohål) Södra Vi. Samtliga kolonier fanns i grustäcker.

1989: Sammanlagt noterades ca 190 par i sex olika kolonier, samtliga i grustäkter. I två grustäkter NV om Vimmerby registrerades de största kolonierna; 80 par (170 bohål) resp. 50 par (110 bohål).

Kommentar

Liksom i grannkommunen Hultsfred så ökade antalet från 1989 till 2003, men ingen häckning de två senaste åren.

Västerviks kommun

2020 och 2021: 2020 fanns 3 ex vid 7 bohål i Hulta/Vråka i en bergtäkt. Under 2021 finns inga rapporter om häckningar.

2003: 15 par Helgenäs, 30 par Norrlandet, Västervik, 22 par cementindustrin i Odensvi samt ca 10 par Skvagerfall.

1989: Totalt ca 310 par fördelade på sex olika kolonier. De största var: 120 par i grustäkt vid Jenny i Västervik samt 105 par i grustäkt vid cementindustri i Odensvi.

Kommentar

Även i Västerviks kommun har backsvalan slutat att häcka. Det borde kunna gå att återskapa flera häckningsplatser.

Sammanfattningsvis kan man säga att minskningen av backsvala gör att det behövs krafttag i östra Småland för att återskapa häckningsmiljöer. I annat fall kommer minskningen bara fortsätta.

Hjälp till backsvalor

En folder har tagits fram för att ge tips på hur man kan hjälpa till vid backsvalornas häckningsplatser. Foldern hittas via följande länk: <https://cdn.birdlife.se/wp-content/uploads/2019/03/Backsvalor-i-grustag-och-bergt%C3%A4kter-folder.pdf>

Här kommer några utdrag från foldern *Backsvalor i grustag och bergtäkter – råd och tips för fåglarnas skötsel*. Det första man kan tänka på är att det är inte tillåtet att ofreda häckande fåglar. Om svalorna har börjat häcka i en rasbrant måste man ta sanden/gruset någon annan stans i grustaget. Rasbranterna ska vara minst 3 meter höga med en kornstorlek på 0-4 mm minst 2 meter ovanför marken. Det allra bästa är om det är en nyupptagen rasbrant. Backsvalorna undviker ofta branter där den grävde ut sina bohål föregående år. Det betyder att man behöver gräva bort 1 meter av rasbranten där de gamla bohålen låg. Slänten bör vara minst 20 meter lång. Det bör vara färdigt senast 1 maj.

Ett alternativ till rasbranter är en "evighetshög". Om grustaget är nerlagt kan man ha en hög med minst 1000 m³ sand, mjöl eller lättare jord (inte för mycket lera). Högen grävs om för varje nytt häckningsår där man får modellera så att den passar svalorna. Lagg upp högen innan vintern och gör den iordning i april.

Tabell 1. Antalet häckande par backsvala i östra Småland.

Kommun	1989	2003	2020	2021
Torsås	0	4	0	0
Emmaboda	70	0	0	0
Nybro	150	0	1	10
Kalmar	600	300	75-80	50-60
Mönsterås	42	0	1	10
Oskarshamn	122	13	0	0
Högsby	305	28	0	0
Hultsfred	100-120	150	0	0
Vimmerby	190	230	0	0
Västervik	310-320	67	1-2	0
Summa	ca 1900	792	75-80	70-80

Ringmärkning av en årsunge backsvala. Frågan är hur det går för våra svalor 2022?
Foto: Åke Nilsson

Källförteckning

- Asbirk, S., Berg, L., Hardeng, G., Koskimies, P. & Petersen, A. 1997. *Population sizes and trends of birds in the Nordic countries: 1978-1994*. Tema Nord 1997:614 Copenhagen.
- Artdatabanken, Backsvala Riparia riparia
Internet: <https://artfakta.se/artbestamning/taxon/Riparia%20riparia-100124>
Sökdatum: 2022-02-05
- Holmström C.T., Henrici Paul, Rosenberg Erik & Söderberg Rudolf (1944): *Våra Fåglar i Norden del II*. Bokförlaget Natur och Kultur, Stockholm
- Koskimies, P. 1993. *Population sizes and recent trends of breeding birds in the Nordic countries*. Report from a working group under the Nordic council of Ministers. Helsinki 1993
- Larsson, Tommy (2004). *Fågelinventeringar i östra Småland 2003. Backsvalans och mindre strandpiparens utbredning och status i fastlandskommunerna i Kalmar län*. Fåglar i östra Småland 2/2004.
- Ottosson, U., Ottvall, R., Elmberg, J., Green, M., Gustafsson, R., Haas, F., Holmqvist, N., Lindström, Å., Nilsson, L., Svensson, S., & Tjernberg, M. (2012). *Fåglarna i Sverige: antal och förekomst*. SOF, Halmstad
- Rosenberg, Erik (2010). *Erik Rosenbergs fåglar i Sverige*. Stehag: Östlings bokförlag Symposion
- Sieurin, Peter (1990). *Förekomst av mindre strandpipare och backsvala i Östra Småland 1989*. Fåglar i östra Småland 2/90
- Svensson, Lars (2009). *Fågelguiden: Europas och Medelhavsområdets fåglar i fält*. 2., omarb. och utökade uppl. Stockholm: Bonnier fakta
- Svensson, S., Svensson, M. & Tjernberg, M. 1999. Svensk Fågelatlas Vår Fågelvärld, supplement 31, Stockholm
- Sveriges fåglar 2021, producerad av Birdlife Sverige i samarbete med Svensk fågeltaxering vid Lunds universitet
https://cdn.birdlife.se/wp-content/uploads/2022/01/Sverigesfaglar_2021.pdf
ISBN 978-91-88124-71-5

Årsmöte - medlemmarna i Östra Smålands Ornitologiska Förening (ÖSOF) kallas till ordinarie årsmöte **söndagen den 10 april 2022 kl. 16.00 på Oscars-gymnasiet sal G413 i Oskarshamn.**

Dagordning för årsmöte (enl. § 11 i föreningens stadgar)

1. Val av mötesordförande.
2. Val av sekreterare
3. Val av två justeringsmän.
4. Fastställande av dagordning
5. Fråga om mötet utlysts i behörig ordning.
6. Styrelsens årsberättelse och redovisning av räkenskaper.
7. Revisionsberättelse.
8. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen.
9. Val av ledamöter i styrelsen (ordf. och val av tre ledamöter på två år).
10. Val av en eller två suppleanter.
11. Val av revisorer (på 1 år).
12. Val av valberedning (på 1 år).
13. Fastställande av utgifts- och inkomststat (budget).
14. Bestämmande av årsavgiften 2020.
15. Ärenden som styrelsen förelägger årsmötet.

Styrelsen föreslår att lokalklubbarna kan ansluta sina medlemmar till ÖSOF genom att betala in 5 kronor per medlem. Det betyder att medlemmar i en lokalklubb som anslutit sig inte betalar något alls utan det sköts av lokalklubben. Vill man ändå inte ha ÖSOF:s tidskrift eller vara ansluten meddelar man det till lokalklubben. Övriga betalar som tidigare 150 kr.

16. Av medlem framställt, skriftligen motiverat förslag som kommit styrelsen tillhanda senast tre veckor före årsmötet.

17. Mötets avslutande.

Hjärtligt välkomna!

Taxonomikommittén inom Birdlife Sverige har uppdaterat listan för västpalearktisk (VP7)

Nu blir det återigen en massa ändringar i listan över fåglar. Här kommer en del av nyheterna att presenteras från Taxonomikommitténs senaste ändringar. En kortare sammanfattning finns i Vår Fågelvärld 1/2022. Om man vill läsa hela rapporten kan man hitta den via följande länk: <https://cdn.birdlife.se/wp-content/uploads/2022/02/Rapport12-2022.pdf>

Taxonomikommittén skriver: *För ändringar förekommande i Västpalearktis (VP) innebär det att årta, blåvingad årta och skedand lyfts ut till Spatula. Gulkindad kricka, som är en avlägsen*

släkting till Spatula, placeras som ensam art i Sibirionetta. Tk väljer också, likt världslistorna, att även lyfta ut bläsänderna (inklusive snatterand och praktand) till det egna släktet Mareca, trots att de utgör en systergrupp till resten av Anas, baserat på avvikande morfologi och gruppens ålder.

Ordningsföljden hos hönsfåglar kommer att ändras. Det visar sig att utseende och släktskapet inte riktigt hör ihop. Ordningen bland en del vadare kommer att ändras. Myrsnäppa har tidigare ansetts vara monotypisk d.v.s. den har inga underarter, men nu blir det en

Snatterand flyttas till ett eget släkte Mareca. Foto: Åke Nilsson

östlig som ska heta *sibirica*. Det blir även två underarter av stormfåglarna i Atlanten. Det sker även förändringar bland stormsvalorna. Klykstjärtad stormsvala byter latinskt namn från *Oceanodroma leucorhoa* till *Hydrobates leucorhous*. Den klykstjärtade stormsvalan kommer även delas upp i tre arter (townsendstormsvala, ainleystromsvala och klykstjärtad stormsvala).

Brun glada delas upp i två arter gulnäbbad glada och brun glada. Den gulnäbbade gladan är mer lik röd glada med kluven stjärt men helgul näbb. Det är bara att spana lite extra.

Inom ugglesläktet sker det också ändringar utifrån i vilken ordning de ska

stå. Sparvugglorna kommer nu först bland ugglorna.

Hussvalan kommer att delas upp i två arter - hussvala och sibirisk hussvala (*Delichon lagopodum*).

Sidensvansarna kommer flyttas i ordningen. Det visar sig att närmaste släktskapet är bland kungsfåglarna. Även *Turdus*-trastarna rumsteras om, där genetiken exempelvis visar att dubbel- och taltrast är systerarter till i stort sett alla andra arter i släktet, medan koltrast och rödvingetrast förvånande nog är varandras närmaste släktingar.

Åke Nilsson, red.

En röd glada (bilden) skulle kunna vara den nya arten gulnäbbad glada, men den är utbruten från brun glada. Den gulnäbbade har smalare och spetsigare vingar vilket gör att den visar fem ”fingrar” istället för sex som bruna gladan. Foto: Åke Nilsson

Vinterfåglar Inpå Knuten 2022 gick i mildvädrets tecken

Text och foto: Åke Nilsson

Talgoxen blir återigen den vanligaste fågeln på fågelmatborden i Sverige och för östra Småland. Räkningen genomfördes 28-31 januari under ganska dåliga förhållanden. Under söndagen var det stormen Malik som påverkade resultatet en del i södra Sverige. Det som framförallt drog ner på antalet rapporter och därmed antalet individer var det milda vädret. När det är mildväder och färre fåglar brukar även inrapporteringen bli sämre.

Två arter som uppträtt ovanligt talrikt under hösten och vintern är grönsiska och bergfink. Dessa två kommer för 2022 in på topp tio-listan. 2021 fanns dessa inte ens med på topp 20-listan. Rödhaken har minskat drastiskt under 2022 jämfört med 2021. Det är framförallt en bit norrut i Sverige som det är betydligt färre. Förklaringen är köldperioden i december som fick många att dra söderut. De arter som minskat mest är gulspurv och grönfink sedan starten 2006. För grönfink handlar det till stor del om gulknopp som orsakas av en flagellat (gisseldjur) som kan drabba många olika fåglar. Den här organismen som sätter sig i svalget eller gapet gör att fåglarna får svårt att äta eller dricka. När det gäller gulspurv kan det vara svårare att förklara nedgången, men det förändrade jordbrukslandskapet borde rimligtvis vara en stor del av förklaringen.

De talrikaste arterna vid fågelmatningarna 2022 i Sverige: (Inom parentes anges förra årets placering) 1. Talgoxe (1) 2. Blåmes (2) 3. Grönsiska (30) 4. Pilfink (3) 5. Domherre (6) 6. Bergfink (21) 7. Koltrast (4) 8. Skata (7) 9. Gulspurv (5) 10. Kaja (8)

Om du vill läsa mer om Vinterfåglar inpå Knuten kan du läsa mer via följande länk: <https://vinterfaglar.se/>

I ÖSOF:s verksamhetsområde var det lite sämre med inrapporteringen från några av kommunerna. Det var 559

Stjærtmes och grönsiskor i Virbo, Oskarshamn. Stjærtmes var på 17:e plats i Sverige

Grönsiska var tallrik och slog sig in på 10 i topplistan.

Foto: Åke Nilsson

Övrigt: Vinterfåglar Inpå Knuten 2022 gick i mildvädrets tecken

matningar 2022 mot 700 2021, se tabell 1. Antalet rapportörer minskade också från 691 2021 till 551 2022. Detta gjorde att antalet observerade individer minskade drastiskt från 35 533 2021 till 25 984 2022. Emmaboda, Nybro och Högsby håller ställningarna när det gäller antalet rapportörer och matningarna övriga kommuner tappar en hel del. I Emmaboda blir det till och med några fler. Om man jämför det med starten 2006 har det ökat ordentligt. Kalmar hade exempelvis 78 matningar och 78 rapportörer med 5072 individer. 2006. I Västervik var det 31 matningar och lika många rapportörer med 1852 individer 2006. Det har varit en otrolig ökning under åren som varit. Är toppen nådd nu eller kan det öka ytterligare? Det är lite vädret som avgör om det ska bli en toppnotering.

Talgoxe är som vanligt den vanligaste fågeln vid fågelmatborden i Sverige och östra Småland. Foto: Åke Nilsson

Tabell 1. Vinterfåglar inpå Knuten 2022 kommunvis i östra Småland.

	Kommun	Matningar	Matningar	Rapportörer	Rapportörer	Individer	Individer
		2022	2021	2022	2021	2022	2021
1	Emmaboda	41	38	40	38	2374	1549
2	Nybro	61	61	60	59	2937	2924
3	Torsås	22	28	22	28	915	1479
4	Kalmar	139	197	138	195	6007	9689
5	Mönsterås	46	59	46	58	1998	2927
6	Högsby	22	22	22	22	1419	1558
7	Oskarshamn	48	67	48	67	2192	3243
8	Hultsfred	36	43	36	42	2022	2403
9	Vimmerby	31	37	31	36	1863	2178
10	Västervik	113	148	108	146	4257	7583
	Summa	559	700	551	691	25984	35533

Entita är en regelbunden gäst vid fågelmatbordet. I Sverige hamnar den på 20:e plats.
Foto: Åke Nilsson

Kaja är faktiskt med på 10 i topplistan för Sverige. Den går gärna under matbordet och plockar. *Foto: Åke Nilsson*

Övrigt: Vinterfåglar Inpå Knuten 2022 gick i mildvädrets tecken

Svartmes låg på 26 plats vid räkningen 2022 i Sverige. Foto: Åke Nilsson

Tabell 2. Topplistan i östra Småland 2022 och 2021.

	2022		2021	
1	Talgoxe	5813	Talgoxe	7138
2	Blåmes	4200	Blåmes	5282
3	Pilfink	4032	Pilfink	5217
4	Gulspurv	2335	Gulspurv	5166
5	Gråspurv	2097	Koltrast	3788
6	Grönsiska	1824	Domherre	3022
7	Kaja	1778	Kaja	3013
8	Koltrast	1550	Gråspurv	2725
9	Bofink	1428	Skata	1596
10	Grönfink	1401	Grönfink	1423
	Summa	26458		38370

I tabellen till vänster kan man se att de fyra vanligaste arterna 2021 är samma 2022. Därefter är det lite omkastning bland arterna, men det är mer eller mindre samma arter. Domherren på 6:e plats 2021 tar sig inte in på topplistan 2022 utan där hittar vi grönsiskan. Grönsiska är en av de arter som verkligen avancerat på listan i hela Sverige och i östra Småland jämfört med 2021. Nu får vi vänta ett år till nästa räkning.

Gissa fågeln!

I förra numret av Fåglar i östra Småland var det bilder på bergfink och ärtsångare. Här nedan kommer två nya arter som man kan fundera på. Båda arterna är fåglar som kan ses i östra Småland. OBS! Det kan vara ungfåglar. Rätt svar finns i nästa nummer. Foto: Åke Nilsson, red.

